

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Marie Macháčková

447907, Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 1. 5. 2016

Fakulta sociálních studií MU, 2015/16

Úvod

Pro účely této práce jsem si vybrala článek s názvem *Bohatí lidé častěji podvádí, zjistili psychologové*, který byl zveřejněn v březnu 2012 na serveru www.aktualne.cz. Autorka článku svými slovy předkládá čtenáři výsledky studie *Higher social class predicts increased unethical behavior*, která byla v listopadu 2011 publikována v časopise *Proceedings of the National Academy of Sciences*.

Vědecký tým pod vedením Paula K. Piffa provedl sedm studií, jejichž výsledky se shodují na tom, že lidé z vyšších sociálních vrstev vykazují méně etické chování než lidé z nižších sociálních vrstev.

Ke svým výzkumům využili více než tisíc dobrovolníků (např. studenty) i náhodné řidiče. Každý výzkum byl složen z jiné skupiny lidí napříč sociálními vrstvami, věkem, náboženským vyznáním i etnicitou.

V 1. – 3. studii testovali, jestli je vyšší sociální vrstva propojená s méně etickým chováním při automatické činnosti (chování během řízení) a s neetickými odpověďmi v situačním testu. Ve 4. studii rozšířili svůj výzkum o zkoumání toho, zda experimentálně zvýšené či snížené posouzení své sociální vrstvy zapříčiní jiný stupeň neetického uvažování a chování. V 5. – 7. studii zjišťovali, jestli pozitivnější přístup k chamtivosti vysvětluje, proč vyšší sociální vrstvy vykazují více neetického chování.

Analýza

Český článek zveřejněný na internetu se při zběžném přečtení nezdá být nějak výrazně dezinterpretací, avšak čím více půjdeme do hloubky, tím více nesrovnalostí objevíme.

Ve článku také najdeme více informací, než jaké se nachází v samotné studii. Tyto informace jsou pravděpodobně převzaty z jiných zpravodajských portálů (např. přímé citování hlavního autora studie P. Piffa nebo psychologa V. Griskevičiuse).

Ve článku je zmíněno, že studie zahrnovala sedm různých pokusů, ale podrobněji se zabývá jen čtyřmi, které byly pravděpodobně nejatraktivnější a nejsnazší k vysvětlení.

Již na začátku nás internetový článek varuje, abychom si dali pozor na luxusní auta: „u bohatých řidičů je třikrát vyšší pravděpodobnost, že nedají na přechodu chodci přednost. Celkem jich toto pravidlo porušilo 46 procent“ (Holanová, 2012). Ve studii se opravdu píše o tom, že 46,2 % řidičů aut s „nejvyšším statusem“ (ty nejdražší a nejnovější auta) nedalo na přechodu přednost chodci, což značí, že autorka článku se skutečně zabývala výsledkovou částí výzkumu, ne jenom např. abstraktem studie. Avšak jak autorka přišla na to, že u bohatých řidičů je třikrát vyšší pravděpodobnost toho, že mi nedají na přechodu přednost?

Domnívám se, že autorka si možná popletla, který graf náleží ke 2. studii, kterou popisuje, protože výsledky, o nichž mluví, vyplývají z 1. studie. Nebo snad nedopatřením přebrala informaci z amerického listu *Health Day News* (český článek se jím nejspíše víceméně inspiroval, protože vyšel o týden později), který cituje. V americkém listu (Dottinga, 2012) přímo citují slova autora studie P. Piffa o tom, že auta s „nejvyšším statusem“ nedala přednost ve 30 % případů ve srovnání s auty s „nejnižším statusem“, které nedaly přednost v 7 % případů (závěr 1. studie).

V českém článku se také spíše, že je tu „třikrát vyšší pravděpodobnost“ toho, že bohatí řidiči nedají přednost chodci, avšak s čím tuto hodnotu porovnává? Jaká byla ta původní hodnota? Tato informace vytržena z kontextu nesděluje čtenáři téměř nic.

Český článek studii také zjednodušil tím, že nezmínil, že všechny studie se zabývaly kvůli ověření správnosti svých předpokladů více proměnnými. V již zmíněném případě 1. studie jde o denní dobu sledování, pohlaví a věk řidiče a hustotu provozu. Binární logistická regrese ve

vztahu vyšší sociální vrstvy a nedání přednosti na křížovatce jako nezávislé proměnné nabírá podobu $b = 0.36$, $SE\ b = 0.18$ s hladinou pravděpodobnosti $P < 0.05$.

Nepřesnou informaci nám článek zprostředkovává např. tvrzením, že jedním z úkolů pro zkoumané osoby bylo „posadit se ke stolu a nabídnout si cukroví“, a že bohatí lidé si vzali dvakrát více cukroví než chudší lidé. Když pomínu tu nepřesnost, že záležitost s bonbony proběhla jakoby mimoděk na chodbě o přestávce mezi dvěma úkoly, kde byly zkoumané osoby schválně ponechány samotné se sklenicí s bonbony, ve skutečnosti nešlo o skutečný finanční stav zkoumané osoby, ale o to, že jednu polovinu před tím přiměli si myslet, že jsou na tom pořád finančně velice dobře v porovnání s nižší sociální vrstvou.

Ale důležitá informace psaná ve studii, kterou článek vůbec nezmiňuje, je ta, že výsledky studie by měly být interpretované **s jistou rezervou**. Autoři zdůrazňují, že je důležité brát v potaz, že popisují pouze určitý trend, který ale zahrnuje mnoho výjimek (např. milionáři filantropové). Výsledky studií jsou tedy spíše kategorické, nikoliv absolutní a v budoucnu by měly být provedeny další výzkumy.

Internetový článek celou studii značně zjednodušil a výsledky předložil velice povrchně a nepřesně. Domnívám se, že autorka článku si vybrala ze studie pouze takové informace, které mohou snadno zaujmout co nejširší okruh čtenářů a zároveň ho příliš nezahlť sebesložitějšími informacemi.

Zdroje:

Are the rich really different from you and me? (2012). Staženo z: <https://consumer.healthday.com/mental-health-information-25/behavior-health-news-56/are-the-rich-really-different-from-you-and-me-662161.html>

Bohatší lidé častěji podvádí, zjistili psychologové. (2012). Staženo z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/bohatsi-lide-casteji-podvadi-zjistili-psychologove/r~i:article:735108/>

Higher social class predicts increased unethical behavior. (2011) Staženo z: <http://www-2.rotman.utoronto.ca/facbios/file/PredictionOfIncreasedUnethicalBehavior.pdf>

Dobré srovnání, i přes to statistické zaškrtnutí.

Práci přijímám.

SJ